

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

Röptő és parittyázó termések.

Ama berendezések közül, melyek a magvak elterjesztését czélozzák, nagyon érdekesek azok, melyek segítségével a növény önerejéből igyekszik magvait szétszórni. Az anyanövény a maga környékén szétszórja magvait, mintegy elveti őket, szórtan, hogy sűrűn ne álljanak utódjai egymás mellett. A növények ez által egyre jobban elterjedni igyekeznek, vándorolnak, bár lassan, észrevétlenül. A vándorlás e nemét *aktív* vándorlásnak mondhatjuk, a vándorlás ama nemével szemben, midőn a szél, a víz, az állatok vagy az ember közbenjárásával vándorol a mag tovább ; e vándorlást *passzív* vándorlásnak lehet nevezni.

A növényeknek ilyen aktív működése a magvak elterjesztése és elvetése körül háromféle lehet :

1. Vannak növények, a melyek termésének *röptő*, *pattanó* berendezése van ; ezeket *röptő* *terméseknek* nevezhetjük, melyekre jellemző, hogy érett korban nagy feszítő erőt fejtenek ki s nagy erővel felpattannak s e közben kiröptetik, kilövellőzik magvaikat.

2. A második csoportba azok tartoznak, a melyekben éréskor és száradáskor nem uralkodik ez a feszítő erő s így önerejüknél fogva nem képesek a magvakat maguktól ellökni, hanem ezt kívülről ható erő segítségével és rugalmasságuk és hajlítás elleni szilárdságuk alapján teszik. Ezeket *parittyázó terméseknek* lehetne nevezni, mert az anyanövény mintegy parittyázva hinti szét magvait.

3. Vannak *ugrándozó* és *kapaszzkodó* termések.

Nézzünk néhány példát.

A *röptő*, pattanó termések legközönségesebb példájául szolgálhat a *riczínus*. Vigyük pl. ennek érett termését a szobába s tegyük az ablakra, a hol a Nap éri. Ez a termés háromrekeszű tok, melynek minden rekeszében egy-egy babforma mag van. A mint a Nap rá tűz a riczínus száraz termésére, elkezd hangosan pattogni és úgy szétveti rekeszeit, hogy magjai szertesztét repülnek a szobában.

Goethe írta le olaszországi utazásának leírásában, hogy egy izben hazavitte szobájába az *Acanthus mollis* egynehány érett hüvelyét és nyitott skatulyában helyezte el. Éjjel nagy zajra ébredt föl ; kísérteties recsegést hallott, mire apró tárgyak ugráندozása volt hallható, melyek a szoba falaihoz és plafondjához ütődtek. »Nem magyarázhattam meg e jelenséget azonnal — úgy mond —, utóbb azonban ott találtam terméseimet felpattanva, s a magvak szertesztét voltak szórva a szobában. A szoba szárazsága a terméseket ily rövid idő alatt megérlelte s felpattanásukat okozta.«

Egy másik érdekes esetet ír le Kerner* a *Dorycnium*-ról. »A Bécs melletti Kahlenberg magaslatain az erdő szélén egy kis félcserje nő, melynek neve *Dorycnium herbaceum* ; a pillangósok családjába tartozik és göm-

* Kerner : Pflanzenleben. II. k. 770. l.

bölyded, egymagú hüvelytermései vannak, melyek októberben érnek meg. Egy ízben haza hoztam több terméses ágat e növényből összehasonlító kutatás céljából és letettem íróasztalomra. Midőn másnap az íróasztal mellett ültem s olvastam, egy *Dorycnium*-mag nagy erővel az arczomba ugrott. Nemsokára láttam egy másodikat, harmadikat, negyediket és még vagy ötven magot rövid virágzatukról leválva felszökni sajátos zaj kíséretében. E zaj a kis terméskék felnyílásától származott. Nyilván az ablakon keresztül behatoló napsugarak, melyek a terméseket megmelegítették és kiszáritották, okozták e sajátos jelenséget. « A *Dorycnium* nálunk is előfordul az erdők szélén, száraz dombokon.

Ilyen röpitő berendezést még sok más növény termésén találunk, például a *nyúlsóska* (*Oxalis Acetosella*), a *fájvirág* (*Balsamina*), a *ne nyúlj hozzám* (*Impatiens Noli tangere*), a *gerely* (*Geranium*), az *árvácska* és más violafajok termésén.* A hüvelyesék (borsó, bab stb.) termése szintén kiröpíti a magvakat, t. i. a hüvely érett korban két félre szakad s a két fél nyomban összesodródik csavarmentesen, mialatt azután a magvakat ellöki.

Mindez esetekben az érett termésben szövetszűlés áll elő az egyenlőtlen száradás miatt, mely a termést felszakítja és a magvakat nagy erővel kiveti.

A kiröpített magvak mindig síma felszínűek, gömbölyűek, tojás-, lencse- vagy babalakúak, hogy könnyebben legyenek kiröpíthetők.

De a röpitő termések csak kis távolságra hajtják el maguktól a magvakat. Kerner szerint a *Viola canina* egy méterre, a *Geranium palustre* 2.5 m.-re,

a *Lupinus digitalis* 7 m.-re, az *Acanthus mollis* 9.5 m.-re, a *Hura crepitans* 14 m.-re, a *Bauhinia purpurea* 15 m.-re röpíti el magvait. A legnagyobb távolság tehát 15 m., a mi aránylag csekély távolság a vándorlás többi nemeihez, különösen a szél szárnyán történő vándorláshoz viszonyítva.

Az ilyen röppentyűs termésű növények rendszeren rejtett helyeken nőnek, a hol kevésbé éri őket a szél, úgy hogy a magvak tovavitelét nem bizthatják a szélre. Ha ellenben állatok arra járnak, rájuk eshetik egy-egy elröpített mag s ezek nagyobb távolságra vihetik tovább a magot.

Az aktív módon működő növények másik csoportjába a *parittyás* termékkel bírók tartoznak. Ezek szintén kilódtják magvaikat, de nem a termés felnyílásakor, hanem később, midőn a már nyitott termést külső erő, pl. a szél vagy valamely állat megmozdítja s a kocsány és szár rugalmasságánál fogva visszapatlan és kiröpíti a magvakat. Ha egy ilyen növény szárát meghajlítjuk vagy egy irányban húzzuk, az erőt megszüntével a szár visszapatlan eredeti helyzetébe és e közben parittyá módra kilövi a tokjában levő magvakat. Ilyen termések pl. a *maszlag* (*Datura Stramonium*) tokja, mely erős tüskékkel van borítva talán azért, hogy könnyebben akadjon bele az arra haladó állat bundájába s így nagyobb erővel pattan hasson vissza. Ilyen továbbá a *dohány*, a *beléndek*, az *oroszlánszáj*, a *gyújtóvány*, a *liliomfélék*, a *szegfűfélék* és sok más növény tokja. Az érdeslevelűek és ajakosak szintén így röpitik ki termésöket a megmaradó kehelyből. Pl. a *borágó*, a *zsálya* stb. termése érett állapotban négy egymagú apró gömbölyű makkocskára válik szét, melyek a virág megmaradt kelyhében állnak; e kehely nyitva van s egy kis lökésre kirázódnak belőle a magvak.

* L. Term. tud. Közöny XXI. kötet, 541. lap.

Ugyanez áll azokról a fészkesekről is, a melyeknek termései nincsenek ellátva külön repülőkészülékkel. Itt az érett terméskék mint egy tálon rajtaállnak a fészkek vaczokján pelyvái vagy szőrei között s várják, hogy a kocsány lökést kapjon és kilódtsa őket.

Harmadik esetnek fel kell említeni a *kapaszkodó* és *ugrándozó* terméseket. Ezek Kerner szerint olyanok, melyeknek burka higroszkópos szőrökkel vagy szálkával borított; e szőrök a környezet változó nyirkossága következtében folyton folyvást változtatják helyzetüket, s ezalatt a befoglalt magot vagy az egész termést bizonyos irányban továbbtolják. Ezt tapasztalni a pázsitféléken, pl. az *Elymus crinitus*, *Secale fragilis*, *Aegilops*-fajok termésén, a melyeken a pelyvák álló szálkái végzik ezt.

Legszébben látható ez a *sabféle* füveken, az *Avena*-fajokon, a melyeknek kitüntető jelleme a toklászokon álló hosszú és egyúttal könnyökösen meghajtott szála; a szála könnyök alatti része nagyon higroszkópos és a levegő változó páratartalma miatt majd öszszébb, majd széjjelebb csavarodik, mint egy kötél, s ennek folytán a térde fölötti rész ide-oda mozog mint az óramutató; ezzel pedig a zabszem is ide-oda kúszik. A kúszás által azonban legfeljebb egy-néhány deciméternyire jut tovább a mag, mert előbb-utóbb megakad. De e berendezésnek talán inkább az a rendeltetése, hogy a termést a földhöz kösse, hogy a mag kicsírázhassek.*

PÁTER BÉLA.

* Kerner: Pflanzenleben. II. kötet.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MOZGALMAK A HAZÁBAN.

11. A *Magyar Balneológiai Egyesület* ez évi márczius 31-ikén tartotta évi közgyűlését.

L ö w S á m u e l főtitkár évi jelentéséből megtudjuk, hogy az egyesületnek 312 tagja van. Különösen kiemeli, hogy alig van már magyar fürdő, melynek ne volna az egyesületben képviselője. A főtitkár megemlékezik az egyesületnek a Budapesten tartott nemzetközi közegészségi kongresszuson, valamint a Bécsben tartott élelmiszer-kiállításon rendezett gyűjteményes kiállításáról. Különösen ez utóbbi keltett méltó feltűnést, úgy, hogy az osztrákok bizonyos irigységgel vallották be, hogy a magyarok e téren túltették rajtók.

Az igazgatótanács megtette jelentését a hozzá áttett indítványokról. Ezek közül helyesli az igazgatótanács a B o l e m a n I s t v á n indítványát, hogy a fürdőkben állítsák össze a megbetegedések statisztikáját s terjessék be az egyesülethez. Elvben helyesli a tanács a W e i s z E d e indítványát is, hogy a fürdőket a betegek csak orvosi ellenőrség mellett használhassák, de ez irányban való intézkedést egyedül a fürdő-igazgatóságok tehetnek. Száva Gerő indítványai közül hozzájárult a tanács ahhoz, hogy az ásványvizek szállítására nézve kedvezményeket

kellene kieszközölni. E kérdést a gazdasági szakosztály fogja tanulmányozni. A tanács véleményét a közgyűlés egyhangúlag magáévá tette.

Ezután a tisztikar visszalépett. Elnök lett közfelkiáltással újra T a u f f e r V i l m o s, főtitkár L ö w S á m u e l. Azután titkos szavazással az orvosi osztály elnöke B ó k a i Á r p á d lett, jegyzője P a p S a m u, a gazdasági osztály elnöke S c h w i m m e r E r n ő, jegyző L a d i k G u s z t á v. Megválasztották a választmányt.

A közgyűlés után B ó k a i Á r p á d megnyitotta a balneológiai kongresszust. Először P a p S a m u országyűlési képviselő tartotta meg előadását az *ásványvizek megadóztatásáról*. Annak ötletéből történt a kérdés tanulmányozása, hogy a főváros a követszeti vámon fölül fogyasztási adóval is megakarta róni az ásványvizeket, de a kormány az egyesület fölterjesztésére nem hagyta ezt jóvá. Mivel azonban más városok, kivált Szeged is, megrótták az ásványvizeket fogyasztási adóval, az ügy általános elintézését ajánlja az egyesület a kormány figyelmébe.

B o s á n y i B é l a a *budapesti ásványvizek* értékéről beszélt. Budapest a fürdők városa lehetne, azonban nagyértékű meleg

forrásai mindinkább csak tisztasági fürdőkké válnak, a betegek gyógyítására nézve jelentőségük csökkenni kezd. Vidékről jönnek ugyan betegek, de a fővárosiak inkább máshová mennek, a külföld meg épen nem ismeri a budapesti fürdőket. Az előadó Aachen mintájára fürdő-bizottság alakítását javasolja a fővárosnak és kormányoknak.

II. nap (április 1-én) Tauszk Ferencz a *szívhajók* fürdői gyógyításáról beszélt; fontos dolgoknak tartja még az ideges természetű szívhajóknak a kellő méltatását is, nehogy a fürdőre küldött beteg esetleg valóságos szívhajjal jöjjön vissza. Káros lehet, ha a betegek orvosi tanács nélkül választják fürdőjüket.

Vas Bernát Gara Gézá-val együtt végzett kísérleteiről értekezik, melyeket a lipiki vízzel tett. A *lipiki víz* alkalmas gyomorhajók gyógyítására, valamint fokozza az anyagcserét. Ennek kapcsán Marschalkó kifejti, hogy a lipiki fürdőben jól gyógyul a köszvény. Ezt Ángyán professzor is igazolja, de *kikel az ellen, hogy a lipiki lúgos sósvízrel jódovának hirdetik*, pedig ezzel csak ártanak a fürdő hírnevének, mert a betegek, kiket az orvosok pl. köszvény vagy csúzos bajok miatt küldenek oda, röstellnek oda menni.

Reich Miklós a *masszázsról* és svéd gimnasztikáról szólván, kikel az ellen, hogy laikus masszálók úzik mesterség gyanánt a gyógyítást.

Temesváry Rezső a *női betegségek* fürdői gyógyítását fejtegette.

Szilágyi Gyula előadta, hogy Buziáson napfürdőt rendeznek be; fejtegette a Nap melegének a teste való hatását. Papp Samu nem tartja helyesnek, hogy egy-egy fürdő mindenféle gyógyító eszközt kimerítsen; csak árthat a fürdőnek, ha az orvosok nem tudják, mi mindent megpróbálnak oda küldött betegeiken. Boleman elmondja, hogy eddig még csak laikusok alkalmazzák, sőt egy kuruzslót el kellett tiltani a napfürdővel való gyógyítástól. Csapodi István nem a napfürdőről szól, hanem ennek ötletéből arra az indítványra kívánja a figyelmet irányozni, a mely a Közegészségi Egyesület elé került, hogy t. i. a nyári gyermek-gyarmatokat tereljék a napsütéses, verőfényes Balatonhoz. Ezt az eszmét pártolni kell. A főváros satnya gyermekei ott találják meg, a mi nekik itthon hiányzik, a tiszta nap-

fényt. A saját gyermekein is tapasztalta a verőfény áldásos fejlesztő hatását.

Russay Gábor Lajos a fürdőhelyek étkezéséről és konyhájáról mondott figyelemre méltó dolgokat.

III. nap (április 2-ikán). Donáth Gyula az idegbajok fürdői gyógyításáról értekezett. Nagyon nagy óvatosság szükséges a hisztéria, neuraszténia és a paralízis elkülönítésében, a mi néha igen nehéz. Egyszerűsöd az az óhajátást fejezi ki, vajha Magyarországon, lehetőleg a főváros közelében, idegbajosok számára szanatóriumot állítanának.

Gámán Béla a rohitschi vízről értekezett.

Weisz Ede a csontok és ízületek fürdői gyógyításának sikereiről szólt.

Boleman István a *magyar fürdők látogatottságát* ismertetve a hivatalos adatok szerint. 1893-hoz képest 1894-ben a magyar fürdők látogatottsága annyiban változott, hogy az állandó fürdővendégek száma 1697-tel szaporodott, az ideigleneseké 1705-tel fogyott; még pedig 53 helyen mindkétféle vendégek száma 42⁰/o-kal szaporodott. 1894-ben 146 magyar fürdőnek 62,864 állandó vendége volt, 24,356 férfi, 29,899 nő, 8609 gyermek; belöldi vendég 53,088 volt, külföldi 9776. Legtöbb állandó vendég volt Trencsén-Teplitzen (4630), Pöstyénben (3786), Herkulesfürdőn (3051), Bártfán (2459), Balatonfüreden (2086). Csoportok szerint tóparti fürdők van 12, a forgalmuk 10,964 személy. Magassági fürdőhely és hidegvizes gyógyító intézet 27 van, forgalmuk 20,341. Hévíz 31, forgalmuk 45,788. Hideg ásványvízű fürdő 76, forgalmuk 37,940 személy.

A kongresszust befejező banketról megemlítjük, hogy a főtítár beszédjében a *korcs gyógydíj* (Kurtaxe) helyett a *helydíj*, a *gyógyhely* helyett a *fürdőhely* általános használatát ajánlotta.

12. A *Magy. Földtani Társulat* 1895 április 3-ikán tartott szakülésen

I. Fuchs Károly (mint vendég) értekezett »*A stylolithok keletkezéséről*«. Az előadó a bécsi cs. kir. udvari múzeum gazdag stylolith-gyűjteményét tanulmányozta; ennek eredményeképpen a sajátságos alakok keletkezésére vonatkozólag új elméletet terjeszt elő, mely abban áll, hogy keletkezésüknél sem a gravitáció nem szerepelt, sem valami plasztikai anyageltolódás nem

tételezhető föl; legjobban megfelelne a tapasztalatnak az a hipotézis, mely szerint chemiai oldás volna a stylolithok keletkezésének szülő oka. A kőzet repedéseiben, a melyekhez a stylolithok mindig kötve vannak, csak az egyik oldalon oldódik az anyag, az ellenkezőn pedig, a hol védve van, nem. Egyes esetekben a chemiai oldás még gyenge galvánáramot is eredményezhet.

2. Dr. Staub Móríc z »*A borszéki mésztufa-lerakodásról*« értekezett. Előadó 1893-ban e lerakodást bejárta és róla topografiai vázlatot is készített. Figyelmeztet először arra, hogy e lerakodások a borszéki völgy keleti és délkeleti részére szorítóznak és a források működése ott már régen megszűnt; ellenben a jelenleg működő szén-savas források a völgy északi és nyugoti részén találhatóak. A lerakodásban oly jelenségek vannak, melyekből arra lehet következtetni, hogy az erozió nál erősebb tényezőknél kellett szerepelniök, mert a hatalmas mésztufa-tömegeket szétszakítva és szétszórt tömbökben is láthatni. Az előadó utal továbbá arra a körülményre is, hogy míg a gánóczi völgyben a szénsavas meszet lerakó források vulkányszerű kúpokat építettek; itt a borszéki források a Borpaták mentén csaknem két kilométer hosszú összefüggő tömeget alkotnak, melyet csak egy helyen oszt ketté szálaban álló csillámpala. A mésztufában talált kevés növénymaradvány nem enged föltétlenül a flóra megváltozására következtetni; noha valószínű, hogy ott is a fenyő és a bükk között folyik a létért való küzdelem, a melyben, úgy látszik, már most is a fenyő a győztes. A rendkívül vastag lerakodásokon közben fekvő, petrografiailag különböző üledékes kőzetet nem ismerhetni föl és így az időszaki éghajlati változásokról nem tanuskodnak.

3. Halaváts Gyula a szkioptikon segítségével fotografiai fölvételeket mutatott be, melyeket a Nagy Magyar Alföldön és a Bácsági hegységben tett geológiai kirándulásai alkalmával készített.

13. Az 1895 május 8-ikán tartott szakülésén a következő előadások kerültek napirendre:

1. Dr. Pethő Gyula bemutat *rész-silikáttal undesittufában Guravojról* (Aradm.). Az andesittufa üregeit mint apró fűrtös vagy héjas kiválás tölti meg. Az ép darabok kékes-zöldek és színre nagyon hason-

lítanak a türkishez; az elemzés eredménye szerint az ásvány legközelebb áll a chryso-collához.

2. Melczer Gusztáv megismertette a »*Kis-svábhegyi calcit egy újabb előfordulását*«. E calciton még eddig nem ismeretes formát $(5271) = 3R \frac{1}{3}$ skalenoidert konstatált. Ez az új forma az R 3-mal kombinálva, e kristályoknak sajátágos termetet kölcsönöz.

3. Dr. Szádeczky Gyula a Kir. M. Természettudományi Társulat megbízásából írt »*A zempléni sziget-hegység geológiája*« című munkáját ismertette. E hegység Sátoralja-Ujhelytől ÉK-re fekszik és része a Tokaj-Eperjesi hegláncznak; benne a paleozooi üledékek (devon, carbon, dyasz, triasz) kis területen felszínre jutnak. Ezek homokkő, anthracit, grafitos palák, szürke mészkő, arkosa, vörös agyag; kövület kevés van és ez is rossz megtartású. A harmadkori képződmények határolják az egész hegységet. Az eruptív kőzetek közül az andesitek idősebbek mint a savanyúbb rhyolithok és kvarcstrachytok; az andesitkúpok egy vonalba esnek, t. i. ÉÉNY irányba, megfelelőleg a hegység és a palaeozooi üledékek csapásának. Az andesitek többnyire tömörök; a nagy ásványszemek, úgymint a plagioklasok és a hypersthen ritkák, elvéve kvarc is található. Nem ritkák az andesitekben a gránitos kiválások. Az orthoklas-trachyt ritkább, de gyakoribb ennek kvarc-rhyolith-breccijája. A rhyolithok vonulata ÉNY—DK, A plagioklas-rhyolithok porcellanszerűek s néhol valóágos andesitekbe mennek át. A diluviumot meredek flöszfalak képviselik, de kövületeket nem tartalmaznak.

14. Az Orsz. Közegészségügyi Egyesület ez év folyamán a következő előadásokat tartotta:

1. Márczius 14-ikén. Maurer János a *tornaoktatás reformjára* vonatkozólag védi a német tornarendszert, mely nem zárkózik el az iskolai játékok elől; azonban nálunk e rendszert megcsontítva alkalmazták.

Élénk vitatkozás indult meg, melyben általában az a nézet nyilvánult, hogy a játékot be kell venni a tornába s játszótereikről kell gondoskodni. Többen a tornatanítók képzsének államosítását követelték.

2. Márczius 21-ikén. Dr. Szilágyi Gyula a *szeszmonopolium* létesítésében fölmerülő egészségügyi szempontokat ismer-

tette. Meg kell állapítani a nyers szesz finomításának módját, ki kell szorítani a forgalomból a káros italokat, nem szabad megengedni a kénessavval való gyártást. Ajánlja, hogy az egyesület memorandumot terjesszen a kormány elé.

Csapodi István a piridinnel való denaturálásának az egészségre való káros hatását fejtegeti.

Ugyanezt bizonyítja Ilosvay Lajos, ki a főfájásban nyilvánuló hatást cyanképződésnek rója fel.

3. Márczius 28-ikán. Dr. Csillagh Gyula az *iszákosság* elhárításáról értekezik. Legjobb ellenszere a nép gazdasági helyzetének javítása. Továbbá a kevésbé veszélyes italokat kell hozzáférhetőbbé tenni, pl. a kávé, theát, sört. Az iszákosság ellen küzdenek a mértékletességi egyesületek, kivált Amerikában és Angolországban. A skandináv államokban az úgynevezett gothenburgi rendszer mérsékli az iszákosságot, Svájc a szeszmonopoliumot alkotta meg. Az előadó iszákosok menedékhelyeit ajánlja a kormcsmárosok és pálinkamérők felelősségének szigorítását és mindenek fölött — jó ivóvizet.

4. Április 4-ikén. Dr. Elischer Gyula az *evező-sportról* értekezett. Az ifjúság mostani nevelésében a testi épség hanyatlik; az elsatnyulás hathatós ellenszere a sport, kivált az evezés. Kötelezni kellene az egyetemi hallgatót, hogy legalább egyféle sporttal foglalkozzék. Budapesten könnyen lehetne angol módra egyetemi evező-klubot teremteni, az első oktatót szívesen megadnák a létező regatta-egyesületek.

Dr. Klug Nándor ez előadás kapcsán ismertette evezősöknél tett fiziológiai

vizsgálatait. Csökken a testsúly, egy órai evezés után 20%-kal emelkedik a hőmérséklet, növekszik a vér fajsúlya, szaporább lesz az érverés, a fölkar térfogata kisebbedik, a farideg ingerlékenysége fokozódik. Nem való tehát az evezés szívhajos vagy ideges embernek s nem jó az evezést erőltetni.

5. Április 4-ikén. Kárpáti Béla az *álló írás* hasznát fejtegeti. A gyermeket helyesebb testtartásra szoktatja, elhárítja a gerincoszlop elferdülését és a közellátást. Az eddigi megfigyelések oly döntők, hogy immár kötelezővé kellene tenni az álló írást az iskolákban. Egyszersmind azt kívánja, hogy a főváros külön iskolaorvosokra bízza az iskolák egészségügyi felügyeletét.

Dr. Dollinger Gyula szintén ajánlja az álló írás kötelezővé tételét. Egyszersmind ajánlja, hogy a teendő fölterjesztésben kérjék meg a kormányt, követelje be a kiküldött bizottság munkálatait.

6. Április 11-ikén. Dr. Schuschny Henrik a *gyöngye elméjű gyermekek* külön iskoláztatásának kérdését veti fel. Ezek nem haladnak a rendes eszű tanulókkal s nem veszik hasznát az iskolázásnak, mert a tanítás színvonalát miattuk nem lehet lejjebb szállítani. Külön iskolák kellene; a külföldön elért eredmények oly biztatók, hogy nálunk sem szabad ezt tovább halasztani.

7. Április 11-ikén. Dr. Ippen József a *csecsemők ápolásában uralkodó balvéleményekről* értekezik. Nem szabad megtúrni a gyermek fején a kozmót, gyógyítani kell az ótvart; nem kell mindenféle betegséget a fogzásra tolni.

Dr. Szenes Ede még a fülfolyságot említi, a mit nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.